

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Estetik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları*

Fine Arts Education Department Students' Metaphorical Perceptions of the Concept of Aesthetics

Peyruze Rana ÇETİNKAYA¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. e-posta: peyruze.rana@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article
Makalenin Geliş Tarihi: 06.10.2022 **Yayına Kabul Tarihi:** 16.03.2023

ÖZ

Bir kavramı başka bir kavramla açıklayarak anlamak olarak tanımlanabilecek olan metaforlar, bütünüyle kavranması güç olan şeyleri, soyut kavramları, duyguları ve deneyimleri kavrayıp tanımlayabilmek için kullanılan önemli araçlardır. Bu araştırma, soyut, derin ve ifade edilmesi güç bir kavram olan estetiğe ilişkin, sanat eğitimcisi olmak üzere öğrenimlerine devam eden öğretmen adaylarının algılayış biçimlerini metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, 2021- 2022 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı ve Resim-iş Anabilim Dalı 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenimine devam eden toplam 103 öğretmen adayı katılmıştır. Veriler, öğretmen adaylarının “Estetik . . . gibidir/benzer; çünkü, . . .” ifadesini yazılı olarak tamamlamasıyla elde edilmiştir. Geçerli kabul edilen 83 metafora içerik analizi uygulanmış, toplamda 52 farklı metafor kullanıldığı ve bu metaforların 6 kategori altında toplandığı saptanmıştır. Bu kategoriler, “düzen, uyum, bütünlük ve denge yönüyle estetik”, “keyif ve doyum verici yönüyle estetik”, “görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik”, “güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüyle estetik”, “vazgeçilmez ve ihtiyaç duyulan olma yönüyle estetik”, “değişen ve gelişen bir bakış açısı olma yönüyle estetik” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının en çok metafor ürettiği kategorinin, “görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik” kategorisi olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Estetik, Metafor, Öğretmen adayları, Sanat eğitimi

ABSTRACT

Metaphors, which can be defined as understanding by explaining a concept with another concept, are important tools used to comprehend and define abstract concepts, emotions, experiences and

* **Alıntılama:** Çetinkaya, P. R. (2023). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin estetik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(1), 363-398.

things that are difficult to understand. This study was carried out to reveal the perception of the prospective teachers, who continue their education to become art educators, about the concept of aesthetics, which is abstract, deep and difficult to express, through metaphors. A total of 103 prospective teachers, who continue their education in the 2021-2022 academic year and 1st, 2nd, 3rd and 4th grades of Dokuz Eylül University Buca Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, participated in the research. Prospective teachers were asked to complete the following sentence: "Aesthetics is like ..., because ...". The content analysis was applied to 83 metaphors that were admitted and it was found that a total of 52 different metaphors were used and these metaphors were collected in 6 categories, namely "aesthetics as order, harmony, balance and integrity", "aesthetics as pleasure-giving and satisfactory", "aesthetics as being relative and reflective", "aesthetics as representing the beautiful and natural," aesthetics as being indispensable and needed", and "aesthetics as being a changing and developing perspective". It was found that the category of "aesthetics as being relative and reflective" is the most frequent one among the 6 categories.

Keywords: Aesthetics, Metaphor, Prospective teachers, Art education

GİRİŞ

Estetik Üzerine

Estetik kavramı, Alman düşünür Baumgarten'ın Aesthetica başlıklı yapıtında ilk kez kullanılarak "duyulur bilginin bilimi" olarak tanımlanışından bu yana (Tunalı,1998, s. 14), pek çok düşünürün odağında yer almış, felsefe ve sanat tarihi boyunca tartışılmış ve üzerine pek çok farklı fikrin öne sürüldüğü bir kavram olmuştur. Etimolojik kökenine bakıldığında Yunanca aisthesis ya da aisthanesthai sözcüğünden geldiği, "duyu ile algılamak", "duyulur algı" gibi anlamlar taşıdığı görülür. Estetik kavramının temelini oluşturduğu için açıklamakta yarar görülen duyuşal bilgi, zihinsel bilginin aksine açık ve seçik olmayan bir bilgiyi ifade eder. Erinç (2011) estetiğin, "güzeli sorgulayan bir bilim" olduğunu, bir şeyin neden güzel olduğunu araştırdığını, güzelin öğelerini ve yasalarını irdelediğini söyler (s. 81). Estetik duyuşal bilginin bilimi olarak tanımlanırken, zihinsel bilginin bilimi mantıktır ve hem mantık hem de estetik, öz bilgiye ulaşma amacı taşır. Amaç aynıdır, ancak arayışlarının biçimi farklıdır; mantık, doğruluğu ararken, estetik, güzelliği arar (Tunalı, 1998, s. 14-15; Özel, 2014, s. 32). Özetle estetik, güzelin ne'liğini sorgulayan, anlamını çözümlenmeye çabalayan ve öznelerin sanatsal değerler karşısındaki tutumlarını inceleyen bir düşünceler bütünü olarak betimlenebilir.

Duyusal olarak algılayabildiğimiz, duyularımıza ulaşan ve onları etkileyen şeyler, estetiğin araştırma alanındadır. Renkleri ve sesleri gerçekten algılayabilmek ve deneyimleyebilmek için nasıl ki görme ve duyma duyularına sahip olmak gerekliyse, güzelliği algılamak için de güzellik duyusuna gereksinim vardır. Duyusal algı, sanat yapıtına ilişkin, kişinin duygularına, zihnine ve var olan bütün birikimine bağlı olarak gerçekleşen bir anlamlandırma sürecidir ve bu algının gelişimi için estetik eğitime gereksinim vardır (Özdemir Balakoğlu ve Erol, 2021, s. 330).

Gündelik dilde bir şeyi betimlerken kullanılan güzel ifadesi, estetik bir değer taşır ve o şeyin estetik açıdan değerli bulunduğu anlamına gelir (Demirel, 2018, s. 316). Ancak doğadaki bir varlığın, örneğin bir manzaranın ya da bir kişinin güzelliğinden söz etmek ile bir sanat yapıtını, örneğin bir müzik eserini ya da bir heykeli güzel olarak betimlemek arasında fark vardır. Sanattaki güzel ile doğadaki güzel birbirinden ayrılır. Gündelik olarak kullanılan güzel kavramı, çoğunlukla bir önyargı gibi iş görerek alışılmış şeyleri niteler. Bu anlamda, gelişmeye kapalı ve durağan bir yapı olduğu düşünülebilir. Yaşamı anlamlı kılan sanattaki güzel kavramı ise, özgündür ve yenidir. Buradan yola çıkarak estetiğin özündeki güzelin, sanatsal güzel olduğu söylenebilir (Aykut, 2018, s. 88).

Bununla birlikte, bir sanat yapıtının *güzel* olarak betimlenmesi bir koşul değildir (Read, 2017, s. 14-16). Gündelik olarak kullanılan güzellik, aslında sadece niteleyen bir terimdir ve estetik değer taşıyan her sanat yapıtının güzel olarak nitelenmesi gerekmez. Bazı sanat yapıtları başka terimlerle, örneğin rahatsız edici, korkutucu, öfke uyandırıcı gibi ifadelerle betimlenebilir. Burada *estetik güzellik* kavramı, aslında *güzel olmayan* durum ve duyguları da aktarabilir bir nitelik taşır ve estetik ölçüt, sanatçının sanat yapıtı aracılığıyla duygusunu ve düşüncesini başkalarına aktarabilme gücüdür (Doğan, 1975, s. 26-27).

Estetiğe ilişkin temel kavramlardan olan estetik obje, sanat yapıtını ifade etmekte, estetik özne/süje ise sanat yapıtını izleyen, gözleyen ve yapıtı değerlendirebilen, güzellik algısına ve estetik beğeniye sahip olan birey anlamına gelmektedir. Estetik beğeni ise, estetik değer algısının gündeme getirdiği önemli bir estetik kavram olarak

karşımıza çıkar. Estetik beğenin, güzeli ve çirkini, iyiyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlışını birbirinden ayırma yetisi olduğu söylenebilir. Beğeni duyulan şeyin, ki estetik beğeniden söz etmek için bu şeyin bir sanat yapıtı olması gerekir, öncelikle kişide duygusal doyum yaratması beklenir (Erinç, 2011, s.79).

Bir nesneyi özne için beğenilir kılan şey, o varlıkla kurulan estetik deneyimle ilintilidir. Aslında bir duygu olan beğeni, bir algılama biçimidir ve bir şeyi beğenmek, o şey ile beğenen kişi arasındaki bir yakınlığa işaret eder; beğenilen şeyleri diğer türdeşlerinden ayırarak onların estetik değerlerinin farkına varırız (Townsend, 2002, s. 31). Bir diğer ilgili kavram olan estetik deneyim ise, gündelik deneyimlerden farklı, özel bir zihinsel durumu ifade eder; öznenin zihni tamamen estetik deneyimin parçası olan nesneye odaklanmıştır ve bu hal, diğer tüm nesnelere ve olayları geri planda bırakır (Ognjenovic'ten aktaran Markovic, 2012, s. 1). Estetik deneyimi diğer deneyim türlerinden ayıran şey, sanat yapıtlarıyla olan karşılaşmalarla ortaya çıkmasıdır (Bolla, 2012, s. 24). Markovic'in (2012) deyimiyle, estetik deneyim, Maslow'un doruk deneyimler ifadesine dahil olur. Doruk deneyimlerde, kişi bulunduğu zaman ve mekandan sıyrılarak kendini aştığı bir zihinsel hale bürünür (s. 2).

Estetik deneyimi oluşturan unsurlar içinde, estetik nesne, estetik özne, estetik tavır, estetik haz ve estetik beğenin yer aldığı söylenebilir. Ancak tüm bunları anlamlı kılan şey, estetik öznenin estetik nesneyi algılama biçimidir; estetik bakış ve algılayıştır. Estetik bakışta, sanat yapıtından derinden etkilenme söz konusudur. Bu bakış türünde, sanat eserine yalnızca bakmanın ötesinde onu *görme* ve bu görmenin de ötesine geçerek eserin anlamına yoğunlaşma vardır. Yanı sıra, esere ilişkin bazı sorgulamaları da beraberinde getirir. Yaşamla sanatı birleştiren estetik bakış, "görünenin ötesinde olup bitenlere yönelik farklı yaklaşımları anlama yetisi kazandırabilir" (Aykut, 2018, s. 88). Estetik bakış, aslında hayatın her alanında ve her an bizimledir. Çünkü Eisner' in (2003) belirttiği gibi, sanatkarlık kavramı sadece güzel sanatlarla sınırlı olmaktansa, iyi yapılmış her şeyi kapsar; iyi yapılmış nesnelere, iyi yürütülen süreç ve fikirlerin tümü, uygulamada ya da kuramda olması fark etmeksizin estetik yargı gerektirir, teknik

beceriye dayanır, orantıya özen gösterir ve hayal gücüne bağlıdır (s. 373). Estetik algı ve bakışın geliştirilebilmesi için de sistematik bir estetik eğitimin gerekliliği öne çıkar.

Estetik Eğitim

Estetik eğitimi, estetik kavramlarla bütünleşen ortak sanat programları doğrultusunda estetik okuryazarlığın gelişimini hedefleyen eğitim programlarını ifade etmektedir (Aykut, 2012, s. 95). Estetik algısı yüksek kişiler, yalnızca alımladıkları nesnelere karşı değil, kendi olası yaratımlarında da estetik kaygı taşıma potansiyelindedir. Estetik eğitim ile, bireysel farkındalık gelişir ve farklı anlatıları algılayıp yorumlayabilme kapasitesi genişler. Bu doğrultuda kişi, karmaşık nesnelere özüne inebilir ve estetik hazza ulaşabilir (Özalp, 2016, s. 502).

Merkezi Orta-Batı Bölgesi Eğitim Laboratuvarı'nın (CEMREL) program müdürü Stanle S. Madeja ve Sheila Onuska (1977), estetik eğitimi en basit haliyle, duyularımız aracılığıyla deneyimlediğimiz şeyleri estetik açıdan nasıl değerlendirebileceğimizi ve onlar hakkında estetik yargıya nasıl varabileceğimizi öğrenmek olarak tanımlamışlardır. Var olduğu her yerde estetiği tanımayı ve takdir etmeyi öğrenmek, hem zihnimizin hem de duyularımızın kapasitesini geliştirerek insanlığımızın zirve noktasının tadını çıkarmamızı sağlar (s.3).

Kurumsal ya da bireysel ölçekte bir estetik eğitim, bireyde var olan hoşlanma duygusunu geliştirerek estetik beğeniyi yaratmaya destek olur; sanat yapıtlarıyla kurulan bilinçli ilişkiler, yarattıkları farkındalık aracılığıyla beğeni yargılarının da gelişimini olumlu yönde etkileyebilir. Bu noktada Kagan'ın (1982), estetik eğitime ilişkin söylemlerini vurgulamak önem taşır. Kagan, *estetik ilintilerden* söz ederek estetik eğitimin, kişinin kendisiyle, doğayla, dünyayla, insan yaratımı olan *ikinci doğa* ile, yani nesnelere dünyasıyla ve nihayetinde sanatla olan estetik ilişkilerini şekillendirici rolünü vurgular. Tam da bu bütüncül etki alanı nedeniyle estetik eğitim, kendine özgü bir konu alanı olan, başlı başına bir eğitim alanı değil, diğer tüm eğitim biçimlerinin çok önemli ve özel bir yanını oluşturan bir *değerler bütünü*dür. Bu değerlerin ortaya çıkışı, “duyusal olarak algılanabilen dünyanın özümlesi” sürecindedir; hem bireysel hem de

toplumsal yaşamın her alanında var olmalıdır. Estetik bir eğitim ilkesi taşımayan eğitsel çalışmaların etkili ya da değerli oluşundan söz edilemez. Sanatsal eğitim ise, kişinin sanatla olan ilintilerini şekillendirir ve sanat sevgisinin, bilgisinin gelişimini kapsar. Sanatın amacı, insanın ve toplumun estetik deneyimlerini yoğunlaştırmak ve düzenlemektir; estetik bakışı ve tavrı derinleştirmektir. Sanatsal eğitim ve estetik eğitimi özdeş değil, birbirleriyle sıkı bir bağlantı içindedirler. Sanatı anlayabilmek ve doğru değerlendirebilmek için estetik eğitime, bireyin dünyayla estetik ilintiler içinde olabilmesi için de estetik eğitimin başlıca aracı ve dayanak noktası olan sanatın varlığı ve desteğine gereksinim duyulur (s. 205-211). Estetik eğitimi, duyular eğitimidir. Balakoğlu (2019), estetik öznenin duyularını ön planda tutan ve yaşamla ilişki içindeki eğitsel yaklaşımların geliştirilmesinin önemini vurgular (s. 35).

Metafor

Dilimizde mecaz, eğretileme, benzetim olarak da kullanılan, ancak buradaki sınırlı anlamın ötesine geçen ve bir kavramsal alanı başka bir kavramsal alanla anlamak olarak tanımlanan metafor (Kövecses, 2002, s. 4), Grekçe *methapora* sözcüğünden gelir ve meta: öte ve pherin: taşımak köklerinden türer. Bu haliyle “bir yerden başka bir yere götürmek” anlamını karşılar (Demir, 2015, s. 10-19). Söz edilen iki ayrı kavramsal alan, farklı ve özel isimlerle anılır. Başka bir kavramı anlamak için metaforik ifadeler çizilen kavramsal alan, *kaynak* alan olarak, bu şekilde anlaşılır hale gelen kavramsal alan ise *hedef* alan olarak adlandırılır. Özetlenecek olursa, hedef alanı, kaynak alanını kullanarak anlamaya çalıştığımız kavramsal alandır ve genellikle hedef olarak daha soyut, kaynak olarak daha somut kavramlar kullanılır.

Metaforları dilsel bir olgu ve daha çok estetik kaygılarla kurulan bir söz sanatı olarak ele alan geleneksel anlayışa karşı George Lakoff ve Mark Johnson’un öne sürdükleri yenilikçi anlayışta metaforlar, kelimelerin değil, kavramların bir niteliği olarak görülür ve sadece bir söz sanatı olmaktansa, bazı kavramları daha anlaşılır kılmak için kullanıldığı düşünülür. Yanı sıra, metaforların gündelik hayatta herkesçe kullanımına vurgu yapılır ve düşünme ve akıl yürütmenin vazgeçilmez bir unsuru olduğu görüşü sunulur (Demir, 2015, s. 10-19). Bütünüyle kavramakta zorlandığımız şeyleri,

duygularımızı, içsel dünyamızı ve dış dünyaya ilişkin deneyimlerimizi kavrayabilmek ve tanımlayabilmek için, metaforlar önemli araçlardır.

Fiziksel dünyaya ilişkin deneyimlerimizin doğal ve mantıklı bir temel oluşturması nedeniyle, özellikle soyut bir kavramı daha iyi anlamak için bu deneyimlere başvurulabilir. Bu nedendir ki, metaforik düşünmede de süreç tipik olarak somuttan soyuta doğru gider; buna tek yönlülük prensibi denir ve tersi düşünülemez. Örneğin “Hayat bir yolculuktur.” ifadesinde hayat, metaforik olarak açıklanmaya çalışılan hedef alandır ve soyuttur; yolculuk ise, hayat kavramını anlatan kaynak alandır ve fiziksel bir deneyimi temsil eder (Kövecses, 2002, s. 4-6).

Yob’ un (2003) ifadesiyle metaforlar, kişinin ezoterik, soyut, yeni ya da kurgusal şeyleri keşfetmek ve anlamak istediği zaman kullanılır (s. 134). Metaforların temelinde en basit haliyle benzetimin olduğu düşünülse de, metafora kaynaklık eden iki kavram arasında çok az benzerlik de olabilir ve burada öne çıkan özellik, metaforun *çağrıştıricılığıdır* (Ocak ve Gündüz, 2006, s. 295). Saban (2008) “iki benzeşmez olgu arasında bir ilişki kurulmasını sağlaması veya belli bir zihinsel şemanın başka bir zihinsel şema üzerine yansıtılmasına olanak vermesi” açısından metaforların güçlü yanına vurgu yapar (s. 460). Metaforlar, günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçasıdır ve dilbilimsel açıdan bakıldığında, alışlagelmiş kavramsal sistemimizin büyük çoğunluğunun doğası gereği metaforik olduğu görülür (Lakoff ve Johnson, 1980, s. 4). Kövecses’in (2002) de belirttiği gibi, her zaman olmasa da genellikle daha soyut kavramları, somut ya da fiziksel kavramlar aracılığıyla anlamayı ve anlatmayı sağlayan metaforlar (s. 6), basit bir benzetme/ dili süsleme sanatı, bir dil oyunu olmanın ötesine geçerler (Akder, 2009, s. 40); düşünce biçimimize ilişkin, ne doğrultuda ve nelerle ilişkili olarak düşündüğümüze ilişkin bir çerçeve sunar ve tercihlerimizi yansıtır. Bir zihinsel haritalama ve modelleme biçimi olarak kişinin içsel dünyasının farkına varmasına ve onu yapılandırmasına olanak tanır (Arslan ve Bayrakçı, 2006, s. 103). Buradan yola çıkarak denilebilir ki, farklı kişilerce farklı metaforik düşünme biçimleri sergilenebilir; kişinin bakış açısı ve tercihlerine göre kavramlar arasında kurulan ilişkinin boyutu ve yönü de değişecektir.

Metaforlar, soyut kavramları, somut örneklerle anlatır; bilinen, görünen ya da fiziksel olan bir gerçeklik, bilinmeyen, görülemeyen ya da düşünsel bir gerçekliği açıklamakta yardımcı olabilir. Eğitimin de temel ilkelerinden biri somuttan soyuta doğru hareket etmektir (Clarke, 1997, s. 3). Yeni ve soyut kavramları anlamadaki yapılandırıcı rolleri nedeniyle, metaforlar eğitim alanında da yaygınca kullanılır ve Saban' ın (2004) deyişiyle “eğitimciler için iki şey arasında karşılaştırma yapmak, iki şey arasındaki benzerliklere dikkat çekmek veya bir şeyi başka bir şeyin yerine koyarak açıklamak için fırsat tanırlar” (s. 132). Yanı sıra, eğitim alanında öğrenciler, öğretmen adayları ve öğretmenlerle yapılan metafor çalışmaları da literatürde ön plana çıkmaktadır.

Soyut, karmaşık, derin ve ifade edilmesi güç bir kavram olan estetiğin, sanatın ve sanatsal yaşantının özünde bulunması nedeniyle, özellikle sanat eğitimcilerinin ve öğretmen adaylarının estetiğe ilişkin algıları ve düşünceleri önem taşır. Bireylerin, öğrencilerin bir sanat eserinin değerine, önemine ve taşıdığı anlama ilişkin konuşabilmeleri, kültürel ve evrensel ölçekte sanatı değerlendirebilmeleri için ve sanata ve sanat yapıtına ilişkin belli bir mantıksal çerçevede sorular sorarak estetik yargıya varabilmeleri yolunda onları destekleyebilmek için, öncelikle onlara rehberlik eden kişinin/ öğretmenin doğru sorular sorması ve olumlu bir estetik deneyim yaşatmaya hazır olması önemlidir. Estetik eğitim ile, kişilerin değerlendirme becerisini ve yaratıcı gizilgücünü destekleyen bir ortam söz konusu olur. Bu ortamın oluşumu, estetik algının gelişimi ve estetik deneyimin desteklenmesi sürecinde, bir rehber olarak sanat eğitimcilerinin rolü önem kazanır.

Erinç'in (2011) belirttiği üzere, insan yaşamını ilgi çekici hale getiren, anlamlı ve yoğun kılan, en güzel şekilde değerlendirilmesine olanak tanıyan (s.27) ve estetik yaşantının temelinde yatan sanatı, eğitsel bir bakış açısıyla ele almak üzere öğrenimine devam eden sanat öğretmeni adaylarının, estetiği nasıl anlamlandırdıklarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Güzel sanatlar eğitimi öğretmen adaylarının estetik kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar nelerdir?

2. Estetik kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

YÖNTEM

Öğretmen adaylarının estetik kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel yöntem izlenmiştir. Nitel teknikler, kişilerin ve toplulukların belirli konulara ilişkin anlayış ve algılayış biçimlerine ulaşmada, kendilerine ya da başkalarına ilişkin bilgileri nasıl edinip anlamlandırdıklarını incelemeye ve günlük yaşantılarını nasıl yapılandırdıklarını ortaya koymada araştırmacılara olanak sağlar (Berg ve Lune, 2016/2019, s. 20). Nitelik, bir şeyin özüne ilişkin ne, nasıl, ne zaman, nerede ve neden sorularına yanıt verir. Nitel araştırma da o şeyin sahip olduğu özellikler, anlamlar, kavramlar ve mecazlara göndermede bulunur. (Dabbs'ten aktaran Berg ve Lune, 2016/2019, s. 13). Kavramlar, düşünce ve iletişimin temelindeki unsurlar olduğundan, fikirler bakımından önemlidir ve bilginin paylaşımına, kişilerin düşüncelerini diğerlerine aktarabilmelerine aracılık eder (Berg ve Lune, 2016/2019, s. 34). Bu araştırma da öğretmen adaylarının estetik kavramını algılayış biçimlerine ilişkin veriler, metaforlar aracılığıyla elde edilmiştir. Schmitt (2005), katılımcıların ürettiği metaforlarla yürütülen nitel çalışmalarda, kişisel ve derin değerlerin ortaya çıkabileceğinden söz eder (s. 363). "Nitel araştırma, karmaşık anlamlı yapılar içeren çok sayıda ayrışık bilgi parçası ortaya koyar. Metaforlar, bu karmaşık yapıları, açık şekilde yapılandırılmış desenlere dönüştürmek için kullanılabilir" (Schmitt, 2005, s. 360).

Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2021- 2022 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı ve Resim-iş Anabilim Dalı 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenimine devam eden toplam 103 öğretmen adayının gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ilişkin kişisel bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Özellikler		f	%	n
Anabilim Dalı	Resim-iş	66	64.1	103
	Müzik	37	35.9	
Sınıf düzeyi	Lisans 1	16	15.5	
	Lisans 2	30	29.1	
	Lisans 3	40	38.8	
	Lisans 4	17	16.5	
Cinsiyet	Kadın	83	80.6	
	Erkek	20	19.4	

Tablo 1’de öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri anabilim dalı, öğrenim kademeleri ve cinsiyet dağılımlarına ilişkin demografik veriler yer almaktadır. 83 (%80.6) kadın, 20 (%19.4) erkek katılımcı mevcuttur. Katılımcıların 66’sı (%64.1) Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı’nda, 37’si (%35.9) Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim görmektedir. Lisans sınıf düzeylerine bakıldığında ise, 16 (%15.5) katılımcının birinci sınıfa, 30 (%29.1) katılımcının ikinci sınıfa, 40 (%38.8) katılımcının üçüncü sınıfa ve 17 (%16.5) katılımcının dördüncü sınıfa devam ettiği görülmektedir.

Verilerin toplanması ve Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarının estetik kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya koyabilmek amacıyla çevrimiçi bir form hazırlanmış ve “Estetik gibidir/benzer, çünkü.....” ibaresini tamamlamaları istenmiştir. Bu ibarede yer alan “gibi/benzer” ifadesi ana kavram ile metafor arasındaki benzetimin kurulması, “çünkü” ifadesi de bu benzetme için bir gerekçe, bir mantıksal dayanak oluşturulması amacıyla kullanılmıştır (Saban, 2008, s. 464). Katılımcılar, araştırmanın amacı, metaforun ne olduğu ve bir kavrama ilişkin metafor oluşturma süreci hakkında yazılı olarak bilgilendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Çözümleme sürecinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Bu analiz yöntemi, bir metinde, görselde, görüşmede ve buna benzer veri kaynaklarında geçen belli karakterlerden yola çıkarak sistematik ve tarafsız sonuçlara ulaşmak için kullanılan, bu veri kaynaklarındaki mesajların kendisi, göndereni ve alıcısı hakkında yorum ortaya koymayı sağlayan bir araştırma tekniğidir (Stone, Dunphy ve Smith, 1966, s. 213; Weber, 1990, s.9).

Öncelikle 103 öğretmen adayının oluşturduğu metaforlar listelenmiş ve kaynak alan (benzeyen), hedef alan (benzetilen) ve kaynak ile hedef arasında kurulan bağlantı göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Metafor oluşturulmadan yalnızca tanımlamaların yapıldığı, oluşturulan metafora ilişkin bağlantılı bir gerekçe sunulmayan, yeterince açık, anlaşılır olmayan ve estetik kavramının daha anlaşılır hale gelmesine katkıda bulunmayan ifadeler (n=20) analiz dışı bırakılmış ve geri kalan 83 ifadeye içerik analizi uygulanmıştır. Bu 83 ifadede yer alan metaforlar, ilk olarak kavramlar halinde listelenmiştir. İkinci aşamada, içerik analizi süreci gereğince, her bir kavramın kaç kez tekrar edildiği incelenmiş ve metaforlar, tekrar sayılarıyla birlikte alfabetik olarak tablolaştırılmıştır. Toplamda 52 farklı metafor kullanıldığı saptanmıştır.

Üçüncü aşama, oluşturulan tüm metaforların ve gerekçelerinin birbirleriyle olan benzerlikleri ve farklılıkları doğrultusunda kategorilere ayrıldığı aşama olmuştur. 6 temel kategori olduğu saptanmıştır. Yanı sıra, aynı metaforun aynı benzetme yönüyle kullanılıp kullanılmadığına bakılmıştır. Oluşturulan kategoriler doğrultusunda metaforlar tablolar halinde organize edilmiştir. Son olarak her bir metaforu ve metaforlardan oluşan her bir kategoriyi temsil eden kişi sayısına ilişkin yüzde ve sıklık hesaplamaları yapılmış ve bu doğrultuda ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak adına, araştırmacı tarafından belirlenen kategorilerin, araştırmaya veri kaynağı olan metaforları temsil edip etmediğini belirlemek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Metafor listesi, kategori listesi ve

metaforlar, kategoriler ve örnek cümlelerin eşleştirilmesiyle oluşturulan tablolar, metafor araştırmalarında deneyimli iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar arasındaki görüş birliği ve görüş ayrılığı sayısal olarak tespit edildikten sonra, Miles ve Huberman'ın (1994) kodlama kontrolü için öne sürdüğü güvenilirlik formülü [$\text{güvenirlik} = \text{görüş birliği} / (\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}) \times 100$] kullanılarak araştırmanın güvenilirliği hesaplanmıştır. Uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uzlaşma oranı %94 olarak hesaplanmıştır [$49 / (49 + 3) \times 100$]. Kodlayanlar arasındaki uzlaşmanın, kodlama şemasının boyutuna bağlı olarak, %90 seviyesinde olması beklenmektedir (Miles & Huberman, 1994, s. 64). Bu bilgiden hareketle, araştırma güvenilirliğinin istenen bir düzeyde olduğu söylenebilir.

BULGULAR

Bu bölümde, çalışmaya katılan 103 öğretmen adayının estetik kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar, kullanım sıklığı ve kavramsal kategoriler doğrultusunda tablolandırılmıştır. Kavramsal kategoriler, estetik tarihinde öne çıkan düşüncelerle, herhangi bir görüşe ağırlık ya da öncelik verilmeksizin, yalnızca ilişkilendirilmiştir.

Tablo 2'de, oluşturulan metaforlar sıklık dağılımları ile birlikte alfabetik olarak sıralanmıştır.

Tablo 2. Estetik Kavramına İlişkin Geliştirilen Metaforlar ve sıklık dağılımları

Metaforlar	f	%	Metaforlar	f	%
Ağaç	2	2.4	Hayal dünyası	1	1.2
Akşam sefası çiçeği	1	1.2	Hayat	2	2.4
Alışkanlık	1	1.2	İllüzyon	1	1.2
Altın oran	1	1.2	Işık	1	1.2
Aşk	1	1.2	Kalıp	1	1.2
Ayna	4	4.8	Kar tanesi	1	1.2
Bahar	1	1.2	Karakter	1	1.2

Bulut	1	1.2	Kumbara	2	2.4
Bütünlük	1	1.2	Manzara	1	1.2
Damak zevki	1	1.2	Matematik	2	2.4
Dans etmek	2	2.4	Müzik	2	2.4
Denge	1	1.2	Parmak izi	3	3.6
Diksiyon	1	1.2	Renk	1	1.2
Doğa	10	12.04	Rüzgar	1	1.2
Duygu	3	3.6	Sanat eseri	2	2.4
Dünya	1	1.2	Sevgi	2	2.4
Düzen	1	1.2	Su	4	4.8
Evren	1	1.2	Şarkı	1	1.2
Gerçeküstü bir evren	1	1.2	Tanrı	1	1.2
Gökkuşağı	1	1.2	Tırtıl ve kelebek	1	1.2
Gökyüzü	2	2.4	Uyum	1	1.2
Göz	2	2.4	Yalan	1	1.2
Gözlük	1	1.2	Yaprak	2	2.4
Gün batımı	1	1.2	Yargı	1	1.2
Gün ışığı	1	1.2	Yemek	2	2.4
Hamur	1	1.2	Yıldız	1	1.2
Toplam	83			100	

Tablo 2'ye göre, öğretmen adayları tarafından estetik kavramına ilişkin 52 farklı, toplamda 83 metafor oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarının en sık kullandığı metaforların, doğa (10), ayna (4), su (4), duygu (3) ve parmak izi (3) metaforları olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Estetik Kavramına İlişkin Metaforlar Doğrultusunda Oluşturulan Kategoriler

Kategoriler	N	f	%
Düzen, uyum, bütünlük ve denge yönüyle estetik	11	11	17.4
Keyif ve doyum verici yönüyle estetik	8	6	9.5

Görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik	29	22	34.9
Güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüyle estetik	17	10	15.8
Vazgeçilmez ve ihtiyaç duyulan olma yönüyle estetik	7	5	7.9
Değişen ve gelişen bir bakış açısı olma yönüyle estetik	11	9	14.2

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının estetik kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar, 6 farklı kategoride toplanmıştır. Katılımcıların en çok metafor ürettikleri kategori, *görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik* (n=29) kategorisi olmuştur. Diğer metaforların kategorilere dağılımıysa, kullanım sıklığı doğrultusunda *güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüyle estetik* (n=17), *değişen ve gelişen bir bakış açısı olma yönüyle estetik* (n=11), *düzen, uyum, bütünlük ve denge yönüyle estetik* (n=11), *keyif ve doyum verici yönüyle estetik* (n=8) ve *vazgeçilmez ve ihtiyaç duyulan olma yönüyle estetik* (n=7) sıralamasıyla olmuştur.

Tablo 4. Estetik Kavramına İlişkin Metaforların Kategorik Dağılımları

Kategoriler	Metaforlar	N	f	%
1. Düzen, uyum, bütünlük ve denge yönüyle estetik	Ağaç (1), Altın oran (1), Ayna (1), Bütünlük (1), Denge (1), Diksiyon (1), Doğa (1), Düzen (1), Evren (1), Kalıp (1), Uyum (1)	11	11	17.4
2. Keyif ve doyum verici yönüyle estetik	Bahar (1), Dans etmek (2), Manzara (1), Müzik (1), Sevgi (2), Yemek (1)	8	6	9.5
3. Görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik	Ayna (3), Bulut (1), Damak zevki (1), Duygu (3), Dünya (1), Gökyüzü (1), Göz (1), Gün batımı (1), Gün ışığı (1), Hayal dünyası (1), Hayat (2), İllüzyon (1), Karakter (1), Matematik (1), Parmak izi (3), Rüzgar (1), Su (1), Şarkı (1), Yalan (1), Yaprak (1), Yemek (1), Yargı (1)	29	22	34.9

4. Güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüyle estetik	Alışkanlık (1), Doğa (7), Gerçeküstü bir evren (1), Gökkuşağı (1), Gökyüzü (1), Gözlük (1), Işık (1), Kar tanesi (1), Müzik (1), Sanat eseri (2)	17	10	15.8
5. Vazgeçilmez ve ihtiyaç duyulan olma yönüyle estetik	Aşk (1), Matematik (1), Renk (1), Su (3), Tanrı (1)	7	5	7.9
6. Değişen ve gelişen bir bakış açısı olma yönüyle estetik	Ağaç (1), Akşam sefası çiçeği (1), Doğa (2), Göz (1), Hamur (1), Kumbara (2), Tırtıl ve kelebek (1), Yaprak (1), Yıldız (1)	11	9	14.2
Toplam		83	63	100

Tablo 4’te görüldüğü üzere, doğa metaforu, 7 katılımcı tarafından estetik kavramının güzeli ve doğal olanı temsil etme yönünü ifade etmek için kullanılırken, 2 katılımcı tarafından estetiğin değişen ve gelişen bir bakış açısı olması yönünü ve 1 katılımcı tarafından estetiğin düzen, uyum, bütünlük ve denge yönünü ifade etmek üzere kullanılmıştır.

Tablo 5. Düzen, Uyum, Bütünlük ve Denge Yönüyle Estetik Kategorisini Oluşturan Metaforların Dağılımı

Kategori	Metaforlar	f	%	Örnek Cümleler
Düzen, uyum, bütünlük ve denge yönüyle estetik	Ağaç	1	9.09	“Estetik ağaç gibidir, çünkü karmaşık görünmesine rağmen bir bütündür.”
	Altın oran	1	9.09	“Estetik altın oran gibidir, çünkü içinde düzen, güzellik ve uyum barındırır.”
	Ayna	1	9.09	“Estetik ayna gibidir, çünkü pürüzsüz yüzeyi

			<i>estetiği, ufak bir çatlama ise estetiğin bozulmasını gösterir.”</i>
Bütünlük	1	9.09	<i>“Estetik bütünlük gibidir, çünkü bütünlük ve uyum varsa estetik var olur.”</i>
Denge	1	9.09	<i>“Estetik denge gibidir, çünkü denge her detayın simetrik, göze güzel gelen vb. gibi değerlerini taşır.”</i>
Diksiyon	1	9.09	<i>“Estetik diksiyona benzer; çünkü konuşma biçiminin daha anlaşılabilir, belirlenen bir çizgide ilerleyerek ifade edilebilmesini andırır.”</i>
Doğa	1	9.09	<i>“Estetik, doğanın kendisi gibidir. Çünkü aşlında fark etmesek de belli bir düzeni vardır ve bize bu yüzden güzel gelir.”</i>
Düzen	1	9.09	<i>“Estetik düzen gibidir. Çünkü düzenli her şey estetikdir.”</i>
Evren	1	9.09	<i>“Estetik evrene benzer, çünkü evren uyum içindedir.”</i>
Kalıp	1	9.09	<i>“Estetik bir kalıp gibidir, çünkü onun da sınırları ve çizgileri vardır.”</i>
Uyum	1	9.09	<i>“Estetik uyum gibidir, çünkü uyumsuz hiçbir şey estetik durmaz.”</i>
Toplam	11	100	

Tablo 5’te görüldüğü gibi, estetiğin düzen, uyum, bütünlük ve denge yönüne ilişkin toplamda 11 farklı metafor üretilmiştir. Bu kategoride öğretmen adayları, estetiği bir ağacın, bir aynanın ve bir kalıbın bütünlüğüyle, evrenin ve doğanın uyumu ve düzeniyle ve denge kavramıyla ilişkilendirmişlerdir.

Estetik tarihine bakıldığında, estetik üzerine düşünmüş ve eserleri Antik Çağ’ dan günümüze ulaşmış ilk düşünür olan Platon’un da, ölçü, uyum ve düzeni, güzel olanın

temelinde yatan ilkeler olarak ele aldığı görülür. Platon'un düşüncesinde, uyumun olmadığı bir güzellikten söz edilemez; güzellik, evrendeki uyum ve düzenden gelir (Özel, 2014, s. 85; Townsend, 2002, s. 26-27). Bir başka Antik düşünür olan Aristoteles de, sanat ürünü olan güzel bir nesneyi düzen, ölçü, uyum, simetri ve belirlilikle bağdaştırır; birlik ve bütünlüğü sağlayan şey, güzeldir (Özel, 2014, s. 100-101).

Tablo 6. Keyif ve Doyum Verici Yönüyle Estetik Kategorisini Oluşturan Metaforların Dağılımı

Kategori	Metaforlar	f	%	Örnek Cümleler
Keyif ve doyum verici yönüyle estetik	Bahar	1	12.5	<i>“Estetik bahara benzer, çünkü insanın içini yaşam enerjisi doldurur.”</i>
	Dans etmek	2	25	<i>“Estetik dans etmek gibidir, çünkü isteyerek ve özgürce kendini ritme bırakmaktır.”</i>
	Manzara	1	12.5	<i>“Estetik göze hoş gelen bir manzara resmi gibidir, çünkü göze hitap eder ve insanda haz uyandır.”</i>
	Müzik	1	12.5	<i>“Estetik, müziğe benzer, çünkü her bir notası, tınısı insanda farklı haz ve güzellik duygusu uyandırır.”</i>
	Sevgi	2	25	<i>“Estetik sevgi gibidir, çünkü onunla yaşam çok daha zevklidir.”</i>
	Yemek	1	12.5	<i>“Estetik yemek gibidir, çünkü yemekler nasıl ki mideyi doyurup iyi hissettiriyorsa, estetik de ruhu doyurur ve iyi hissettirir.”</i>
	Toplam	8	100	

Tablo 6'ya bakıldığında, estetiğin keyif ve doyum verici yönüne ilişkin 6 çeşit, toplam 8 adet metafor üretildiği görülmektedir: Dans etmek metaforu 3, sevgi metaforu 2 farklı öğretmen adayı tarafından tercih edilmiştir. Bu kategoride öğretmen adayları, estetiği baharın yaşam enerjisi verişiyile, dans etmenin özgür yanıyla, bir manzara resminin ve

müziğin uyandırdığı hazla, sevginin yarattığı zevkle, yemeğin iyi hissettiren yönüyle ilişkilendirmişlerdir.

Estetik deneyime kaynaklık eden sanat ürünlerinin, alıcıda belli bir haz yaratması gerekliliği fikri, estetik tarihi boyunca farklı düşünürlerce, farklı yönlerle ele alınmıştır. Örneğin, bedensel değil ama tinsel hazzı, tüm varlıklar için yaşamın temel amacı olarak gören İlkçağ düşünürü Epikuros, insanın hazzı arayışının, güzele ve sanata ulaşacağını vurgular. Bir 18. yüzyıl düşünürü olan Jean Baptiste Du Bos ise, sanatın insanları acı duymaktan koruyarak onları yapay tutkularla da olsa haza ulaştırdığından söz eder. Du bos, estetik yargıda duyguların hakimiyetine vurgu yapar ve sanat değerlendirmesinde gerçek bir ölçüt olarak duyumsama yoluyla alınan hazları öne sürer (Özel, 2014). Estetik haz kavramlarına vurgu yapan bir diğer düşünür de modern estetiğin kurucusu olarak nitelendirilebilecek Alman düşünür Emmanuel Kant' tır. Kant (2016), güzelin karşısında duyulan hazzın ve hoşlanma duygusunun herkes için ortak, evrensel bir değer olduğunu öne sürerek estetik haza ilişkin düşünüyü daha da genişletir. Estetik tarihinde özellikle estetik eğitime ilişkin düşünceleri ve çalışmaları ile öne çıkan Alman şair ve düşünür Friedrich Schiller'in ise, bir yazısında sanatın amacının haz olduğunu belirttiğini görürüz (Tunalı, 1998, s. 148). Rus düşünür Nikolay Gavriloviç Çernişevski (2018), estetik duygunun güzeli aradığından söz ederek şöyle der: "Gerçek bir güzelde çok fazla önemli kusur olsa bile, biz yine de ondan haz duyarız" (s. 73).

Tablo 7. Görelî ve Yansıtıcı Olma Yönüyle Estetik Kategorisini Oluşturan Metaforların Dağılımı

Kategori	Metaforlar	f	%	Örnek Cümleler
Görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik	Ayna	3	10.3	"Estetik bir ayna gibidir. Çünkü herkes baktığında farklı bir şey görür, görecelidir."
	Bulut	1	3.4	"Estetik tembel bir bulut gibidir, çünkü gökte ağır ağır süzülürken gören herkes için farklı bir şekil yansıtır."
	Damak zevki	1	3.4	"Estetik damak zevki gibidir, çünkü herkese

<i>göre değişebilir.”</i>			
Duygu	3	10.3	<i>“Estetik duygulara benzer, çünkü herkese hissettirdiği farklıdır.”</i>
Dünya	1	3.4	<i>“Estetik dünyaya benzer, çünkü her türlü farklılık ve değişim barındıran bir oluşumdur. Dünyadaki gibi farklı insanlar farklı sıfatlar ve her gün değişen yaşam nasılsa estetik de benim için o şekildedir.”</i>
Gökyüzü	1	3.4	<i>“Estetik gökyüzü gibidir, çünkü görmek isteyen için güzelliği hep gün yüzündedir, görmek istemeyen içinse her gün geçtiğin yoldur, semadır.”</i>
Göz	1	3.4	<i>“Estetik göz gibidir, nasıl bakmak istediğine göre değişir.”</i>
Gün batımı	1	3.4	<i>“Estetik gün batımı gibidir, çünkü kimisi gün battığı için sevmez, kimisi sadece keyfini çıkarmak ister.”</i>
Gün ışığı	1	3.4	<i>“Estetik kapı açıklığından içeri giren gün ışığı gibidir. Ne kadar aralarsanız içeriye o kadar ışık girer.”</i>
Hayal dünyası	1	3.4	<i>“Estetik hayal dünyası gibidir, çünkü kesin bir cevabı ve bir sınırı yoktur.”</i>
Hayat	2	6,8	<i>“Estetik hayat gibidir, çünkü kiminin kötü hayatı bir başkasının hayali olabilir. Güzelliği herkese göre değişebilir.”</i>
İllüzyon	1	3.4	<i>“Estetik illüzyon gibidir, çünkü nasıl baktığımızla ilgilidir.”</i>
Karakter	1	3.4	<i>“Estetik karakter gibidir, çünkü her insanda</i>

			<i>vardır ama farklı farklıdır.”</i>
Matematik	1	3.4	<i>“Estetik matematik gibidir, çünkü sonsuz kombinasyonlarla herkes kendi sorusunu kendi işlem (algı) becerisiyle çözümler.”</i>
Parmak izi	3	10.3	<i>“Estetik parmak izine benzer, çünkü estetiği oluşturan kişiye ya da estetiğe bakan kişilere ettiği hitap, herkes için farklı ve özeldir.”</i>
Rüzgar	1	3.4	<i>“Estetik rüzgar gibidir, eser geçer. Çünkü herkeste farklı bir etki bırakır ve bu etkiyle var olur.”</i>
Su	1	3.4	<i>“Suya benzer, çünkü bir rengi, kalıbı ve şekli yoktur.”</i>
Şarkı	1	3.4	<i>“Estetik şarkı gibidir, çünkü herkese farklı bir anlam ifade eder.”</i>
Yalan	1	3.4	<i>“Estetik yalana benzer, kişinin görmek istediği her şeye dönüştürür kendini.”</i>
Yaprak	1	3.4	<i>“Estetik yaprak gibidir, çünkü hiçbiri birbirine benzemez.”</i>
Yargı	1	3.4	<i>“Estetik yargı gibidir, çünkü bir şeyin göze hitap edip etmediğine karar verilir.”</i>
Yemek	1	3.4	<i>“Estetik bir yemek gibidir, çünkü herkese göre tadı değişir.”</i>
Toplam	29	100	

Tablo 7’de görüldüğü üzere, estetiğin görelî ve yansıtıcı olma yönüne ilişkin 22 çeşit, toplam 29 adet metafor üretilmiştir: Ayna, duygu ve parmak izi metaforları 3’er farklı öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır. Öğretmen adayları bu kategoride ürettikleri metaforlarla estetik bakış açısında göreliliği vurgulamışlardır.

18. yüzyıl düşünürlerinden Jean Pierre De Croussaz, güzele ilişkin değerlendirmelerini psikolojik açıdan ele alarak sanatın ve güzelliğin göreceli olabileceği düşüncesini ön plana çıkarır. 19. yüzyıl Fransız estetik düşünürü Charles Lalo'nun düşüncesinde de benzer şekilde, sanat güzelliği değişken ve görecelidir. Dönemler, toplumsal biçimler değiştikçe sanat eserine verilen değer de değişkenlik gösterebilir (Özel, 2014). Rus düşünür Çernişevski de güzelin farklı sınıftaki insanlarca farklı anlamlar yaratacağı değerlendirilmesini yapar. Sosyal yapıdaki farklılıklar, estetik zevkin de değişkenlik göstermesiyle sonuçlanabilir (Çernişevski, 2018).

Tablo 8. Güzeli ve Doğal Olanı Temsil Etme Yönüyle Estetik Kategorisini Oluşturan Metaforların Dağılımı

Kategori	Metaforlar	f	%	Örnek Cümleler
Güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüyle estetik	Alışkanlık	1	5.8	<i>“Estetik alışkanlık gibidir, çünkü alıştığımız şeyler bize güzel gelir.”</i>
	Doğa	7	41.1	<i>“Estetik doğaya benzer, çünkü olduğu haliyle ilgi çekici ve güzeldir.”</i>
	Gerçeküstü bir evren	1	5.8	<i>“Estetik gerçeküstü bir evren gibidir, çünkü gerçeklerden tamamen farklıdır, bu yüzden estetik bize her zaman farklı ve güzel gelir.”</i>
	Gökkuşuğu	1	5.8	<i>“Estetik gökkuşuğu gibidir, çünkü kusursuz bir görüntü, ihtişam sunar.”</i>
	Gökyüzü	1	5.8	<i>“Estetik gökyüzüne benzer, çünkü eşsiz bir güzelliği vardır.”</i>
	Gözlük	1	5.8	<i>“Estetik bir gözlüğe benzer, takana kadar gözünün ne kadar bozuk olduğunu anlamazsın.”</i>
	Işık	1	5.8	<i>“Estetik ışık gibidir. Çünkü formlara yansıdığı anda var olan güzelliği ortaya</i>

<i>çıkartır.</i>			
Kar tanesi	1	5.8	<i>“Estetik kar tanesine benzer, çünkü her birinin kendine ait bir eşsizliği vardır.”</i>
Müzik	1	5.8	<i>“Estetik müziğe benzer. Çünkü müziğin evrenselliği, içinde nice güzellikler barındırır.”</i>
Sanat eseri	2	11.7	<i>“Estetik sergiye sunulan en önemli eser gibidir, çünkü bu eser en güzel, en hassas olmayı amaçlar.”</i>
Toplam	17	100	

Tablo 8’e göre, estetiğin güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüne ilişkin 10 çeşit, toplam 17 metafor oluşturulmuştur: Doğa metaforu 7 farklı katılımcı tarafından tercih edilmiştir. Bu kategoride öğretmen adayları, estetiği güzellikle, kusursuzlukla, eşsiz olma haliyle, doğayla ve doğal olanla özdeşleştirmiştir.

Yansıtmacı teoriye göre, esas olan doğanın güzelliğidir ve bu güzellik sanata model oluşturur. Sanat, doğadaki güzeli *yansıtır* ve yansıtmacı düşüncede sanattaki güzel ve doğadaki güzel aynı kabul edilir (Tunalı, 1998, s. 176). Kant, güzelin var oluşunun temeline, doğadan gelen hazzı yerleştirir; sanat, doğanın düzeninin yansımasıdır ve doğadan beslenir (Özel, 2014, s. 167). 20. yüzyıl Alman düşünürü Theodor Adorno’nun düşüncesinde, sanat doğanın taklidi olarak görülme de doğal güzelliğin, sanattaki biçimi olumlu yönde etkilediği değerlendirilmesi görülür (Özel, 2014, s. 239). Materyalist anlayış da doğadaki güzelliğe öncelik verir ve sanattaki güzelin doğadan geldiğini savunur. Benzer şekilde Çernişevski (2018), sanata kaynaklık eden düş gücünün, gerçek yaşamdaki güzellikten daha ileri gidemeyeceğini öne sürer. En iyi sanat eserlerinin bile, doğadan daha ileri olamayacağını savunur. Ona göre sanat yapıtları, doğayı ve yaşamı yeniden üreterek doğadaki güzellikleri ulaşılabilir kılar (s. 120-123).

Tablo 9. Vazgeçilmez ve İhtiyaç Duyulan Olma Yönüyle Estetik Kategorisini Oluşturan Metaforların Dağılımı

Kategori	Metaforlar	f	%	Örnek Cümleler
Vazgeçilmez ve ihtiyaç duyulan olma yönüyle estetik	Aşk	1	14.2	<i>“Estetik aşka benzer, çünkü yokluğunda insan eksik hisseder.”</i>
	Matematik	1	14.2	<i>“Estetik matematik gibidir, çünkü o da çok güçlü bir ifade dilidir.”</i>
	Renk	1	14.2	<i>“Estetik renk gibidir, çünkü estetik bir obje, ses, yapı vb. estetik olarak nitelendirilen her şey arzu ve dürtülerimizi beslediği, uyardığı için böyle nitelendirilir. Daha önce var olmamış bir ana renk düşünmek mümkün olmadığı gibi var olmayan ve özgün bir estetikte mümkün değildir. Bu anlamda sanatsal anlamı ve estetiğin bir alt maddesi olmadan ele alınan renk ve estetik benzerdir.”</i>
	Su	3	42.8	<i>“Estetik adeta bir su gibidir, çünkü su gibi akan, vazgeçilemez bir olgudur.”</i>
	Tanrı	1	14.2	<i>“Estetik tanrı gibidir, çünkü tanrı gibi derin ve yoğun hisler uyandırır. Ve Tanrı içimizdedir.”</i>
Toplam		7	100	

Tablo 9’da görüldüğü gibi, estetiğin vazgeçilmez ve ihtiyaç duyulan olma yönüne ilişkin 5 çeşit, toplamda 7 metafor üretilmiştir: Su metaforu 3 farklı katılımcı tarafından oluşturulmuştur. Öğretmen adayları bu kategoride ürettikleri metaforlarla estetiğin, aşk, renk, su ve tanrı gibi vazgeçilemez, matematik ve diksiyon gibi ihtiyaç duyulan bir kavram oluşuna vurgu yapmışlardır.

Estetiğin vazgeçilmezliği vurgulandığında Çernişevski'nin şu sözü akla gelir: “Güzellik yaşamdır” (Çernişevski, 2018, s. 35).

Tablo 10. Değişen ve Gelişen Bir Bakış Açısı Olma Yönüyle Estetik Kategorisini Oluşturan Metaforların Dağılımı

Kategori	Metaforlar	f	%	Örnek Cümleler
Değişen ve gelişen bir bakış açısı olma yönüyle estetik	Ağaç	1	9.09	“Estetik ağaca benzer, çünkü ona emek harcarsan meyve verir.”
	Akşam sefası çiçeği	1	9.09	“Estetik bir akşam sefası çiçeği gibidir, çünkü akşam sefası çiçeği görüntüsü ve kokusu için herkesi akşama kadar bekleten bir bitkidir. Estetik de böyledir. Anlayabilmek için bazen beklemek ve düşünmek gerekir ama bekleyip anlaşıldığında, aynı akşam sefasının kokusu gibi mest edebilecek güce sahiptir.”
	Doğa	2	18.18	“Estetik doğa gibidir, çünkü sonsuz değişim, gelişim ve sanatsal özgürlük gösterir.”
	Göz	1	9.09	“Estetik bir göz gibidir, çünkü her bakışta farklı bir ayrıntı görür fark ederiz.”
	Hamur	1	9.09	“Estetik hamura benzer, çünkü şekillenir/ şekillenebilir.”
	Kumbara	2	18.18	“Estetik kumbara gibidir, her öğrendiğimiz bilgi ve bakış açısında içi daha çok dolar.”
	Tırtıl ve	1	9.09	“Estetik tırtıl ve kelebeğin muhabbeti

kelebek			<i>gibidir, çünkü başkalaşımın öncesi ve sonrasının tam ortasında güzeli arama hâli vardır.”</i>
Yaprak	1	9.09	<i>“Estetik kurumuş bir yaprak gibidir, çünkü bir renkten başka bir rengin güzelliğine dönüşmüştür.”</i>
Yıldız	1	9.09	<i>“Estetik gökyüzündeki yıldız gibidir, çünkü uzaktan bakıldığında detayları göremeyiz. Fakat yakından bakıldığı zaman her ayrıntıyı bulup anlam yükleyebiliriz.”</i>
Toplam	11	100	

Tablo 10’a bakıldığında, estetiğin değişen ve gelişen bir bakış açısı olma yönüyle ilgili 9 çeşit, toplam 11 metafor oluşturulduğu görülmektedir. Doğa ve kumbara metaforu 2’şer farklı katılımcı tarafından tercih edilmiştir. Bu kategoride öğretmen adayları, estetiğin doğa ve dünya gibi gelişmeye ve değişmeye devam eden, bir akşam sefası çiçeği ya da bir ağaç gibi emek ve sabır isteyen, bir hamur gibi şekillenebilen bir kavram oluşuna, bir kumbara gibi içinde bilgi ve bakış açısı biriktirdikçe gelişmesine vurgu yapmışlardır.

Estetik tarihinde, birbirine karşıt ya da koşut olması fark etmeksizin birbirinden beslenen onlarca farklı düşünüyü görülür. Estetik bakış açısı, tüm diğer sistematik düşünceler gibi kümülatiftir; birikerek artar. Her dönemde yeni fikirlerle ve farklı yaklaşımlarla geliştiği gözlemlenir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

2020-2021 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenimine devam eden 103 öğretmen adayının estetik kavramına ilişkin algılamalarını metaforlar yoluyla ortaya koymak

amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Katılımcı öğretmen adayları 83 geçerli, 52 farklı metafor üretmiştir. Bu metaforlar, soyut ve derin bir kavram olan estetiğin farklı niteliklerine vurgu yapmaktadır ve “düzen, uyum, bütünlük ve denge yönüyle estetik”, “keyif ve doyum verici yönüyle estetik”, “görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik”, “güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüyle estetik”, “vazgeçilmez ve ihtiyaç duyulan olma yönüyle estetik”, “değişen ve gelişen bir bakış açısı olma yönüyle estetik” olmak üzere 6 temel kategori altında incelenmiştir. Metaforlardan bazıları birden fazla kategoride yer almıştır; bu durumun, söz konusu metafora farklı kişilerce farklı anlamların yüklendiğini gösterdiği söylenebilir.
- Oluşturulan 83 metafor içinde en çok tekrarlanan metafor doğa (10) olmuş ve bunu ayna (4), su (4), duygu (3) ve parmak izi (3) metaforları takip etmiştir. Öğretmen adaylarının estetik kavramını algılayışlarına yönelik daha önce yapılmış olan benzer çalışmalarda da doğa metaforunun en çok kullanılan metafor olduğu görülmüştür (Serhatlıoğlu ve İpek, 2018; Seyhan, 2020). Doğa metaforunun en sık, “güzeli ve doğal olanı temsil etme yönüyle estetik” kategorisinde tekrar ettiği bulgulanmıştır.
- Öğretmen adayları en çok, *görelî ve yansıtıcı olma yönüyle estetik* (n=29) kategorisinde metafor üretmişlerdir. Yapılmış benzer çalışmalarda ise estetiğin güzel olanı temsil etme yönünü vurgulayan kategoriler öne çıkmıştır (Serhatlıoğlu ve İpek, 2018; Seyhan, 2020).

Estetik objeye olan bakış açısında göreliliğe ilişkin düşünceler, estetik tarihi boyunca da sıklıkla ileri sürülür. Bu doğrultuda iki sav karşı karşıya durur: Beğeni yargısının kişiden kişiye değiştiği ve bu nedenle tartışmaya kapalı olduğu görüşü ve *fert-üstü* bir ilke olan güzelin karşısındaki beğeni yargısının, ortak bir estetik duygu olduğunu, genellenebilirliğini ve tartışılabilirliğini savunan Kantçı görüş (Tunalı, 1983; Tunalı, 1998). İlk görüş doğrultusunda, zevklerin tartışılmaz olduğu ve güzelliğin kişiden kişiye değiştiği gibi yaygın fikirler, güzellik anlayışının dokunulmaz olduğunu düşündürür.

Ancak bu düşünceye katılmak, estetik yargıların da tartışmaya kapalı olduğu anlamına gelir (Balakoğlu, 2019, s. 99). Öncelikle beğeni yargısına etki eden iki önemli unsurdan söz etmekte yarar vardır: kültür ve eğitim. Sanat eserinin kültürel bir varlık olduğu ve her kültürün sanata olan yaklaşımının ve beğeni yargısının kendine özgü olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, kültürler arasında temas ve ilişki yoksa, beğeni yargıları da bulunduğu kültürle sınırlı kalabilir; dolayısıyla estetik beğeninin göreliliğinden söz edilebilir. Kültürler arasındaki ilişki oldukça ve arttıkça bu görelilik, yerini daha genellenebilir bir beğeni yargısına bırakabilir. Bunun yanında, aynı kültürü paylaşan bireylerin beğeni yargılarında da farklılıklar görülebilir; bu değişkenliğin nedeninin yüksek ölçüde, söz konusu toplumdaki farklı sınıfsal yapılanma ve eğitim seviyelerindeki farklılıklar olduğu söylenebilir. Sanat yapıtı karşısında estetik tavır alabilmek, sanatı algılayabilmek, çözümleyebilmek, yorumlayabilmek ve değerlendirebilmek için, eğitsel yaşamla ulaşılabilecek bilgi ve görgüye gereksinim vardır. Yapıtlarla yeniden ve yeniden bir araya gelerek onların anlamlarını algılamaya olanak tanımak gerekir (Tunalı, 1983; Tunalı, 1998; Arun, 2014). Göreliliğin getirdiği karışıklıktan sıyrılabilme için ve sanatsal güzelliğin nesnelliğini koruyabilmek için, beğenilerdeki ortak yanları ayırt etmeye çabalamak, “keyfilik ile alımlama arasındaki farkın ayırımında ve duyuşsal algının farkındalığında bir uyanış sahibi olmayı arzulamak gerekir” (Balakoğlu, 2019, s. 99). Ziss’ in (2016) vurguladığı gibi, “İnsanların güzelliği tanıyabilmeleri, ondan haz duyabilmeleri ve onu yeniden yaratabilmeleri için, estetik duygularının ve hazırlıklarının gelişmiş olması gerekir” (s. 138). Özellikle günümüzdeki çok yönlü bilgi akışı ve teknoloji olanakları düşünüldüğünde, kültürler arasındaki sınırların önceki yıllara kıyasla daha aşılabilir olduğu ve eğitimin de yaygınlaşabilmesinin daha olanaklı hale geldiği görülebilir. Ancak yine de, bu evrenselleşme yoluyla beğeni farklılıklarının ortadan kalkabileceğini ve buna gerek olduğunu söylemek güçtür. Çünkü beğeni yargısının bir de psikolojik boyutu vardır; kişilerin ruhsal ve özsel var oluşları ve tavırları, kültür ve eğitim dışında beğeni yargısında göreliliği oluşturan bir diğer etkidir. Öte yandan hedef, mutlak bir beğeni yargısına varmak değil, tartışılabilir yargılara ulaşmak ve estetik beğeni söz konusu olduğunda bireyler arasında belli türden bir uzlaşım sağlamak olabilir (Tunalı, 1983).

Bunun yolu da estetik eğitimden geçer. Öğretmen adaylarının en çok, estetiğin göreliliğine vurgu yapan metaforlar geliştirmiş olması, bu nedenlerle özel olarak ele alınabilir ve arka plandaki düşünce biçimleri araştırabilir. Bu doğrultuda da estetik beğenin göreliliğine ilişkin tartışmalara eğitsel açıdan ve farklı bir bağlamda yaklaşılabilir.

Güzel'in dünyadaki egemenliği için sanat eğitimi veren kurumlara önemli görevler düştüğünü belirten Aykut (2012), bu amaca ulaşılabilmesi için estetik bilgisine ve güzele ilişkin estetik kavrayışa gereksinim olduğunu ve estetik deneyimin, sanat eğitiminin bugünkü amaçlarına ulaşabilmesinde önemli rol üstlendiğini söyler (s. 106-107).

Balakoğlu (2019), sanat alımlayıcısı olmanın yalnızca sanat eserleriyle karşılaşmaktan ve onları yalnızca eğlence aracı olarak görmekten ibaret olmadığını, o eserlerin taşıdığı ve aktardığı duygulara ortak olmayı, empati kurabilmeyi gerektirdiğini vurgular. Görülen ve duyulanları anlamlandırabilmek için de sanat eğitimine ve sanatın sevdirmesine gereksinim olduğunu belirtir (s. 45).

Duyusal algıya ulaşamayan ve kullanılmayan bilgiler, bireyin yaşamına katılamaz ve gelişimine etki edemezken; duyuyla gelen farkındalığa dayalı bilgiler derin ve üretken olur. Estetiğin sanat eğitimindeki yeri de yalnızca kuramsal bilgi aşinalığında kalmak yerinde, duyuyla uyularak farkındalığı artıran ve duyuusal algının gelişimini destekleyen bir boyutta olmalıdır. Bu beklentinin karşılanabilmesi için de, öncelikle sanat eğitimcilerinin bilişsel bilgi düzeyinde kalmak yerine, *kendi* duyuusal algılarının gelişmesi ve yorumlamaya, yaratmaya ve yaratıcı sorular üretmeye dayanak oluşturmasının bir önkoşul olduğu söylenebilir (Balakoğlu, 2019, s. 161).

Tüm bu görüşler doğrultusunda, ideal sanat eğitiminin odağında estetik eğitimin yer almasının bir seçim değil gereklilik olduğu düşüncesiyle, sanat eğitimcilerinin de sanat eğitimcisi adaylarının da bireysel ve toplumsal ölçekte estetik yaşantıların rehberleri olarak estetik kavramını algılama, yaşama ve aktarma biçimleri önem kazanmaktadır. Araştırma verileri, öğretmen adaylarının estetik kavramını nasıl algıladıklarına ilişkin

belirgin veriler sunmuştur. Metaforların sağladığı anlaşılır ve yorumlanmaya elverişli algılama durumlarından yola çıkılarak bu algıların nedenlerine odaklanan, estetiğe ilişkin tutumları ölçen, farklı araştırma desenlerinde ve farklı ölçme araçlarıyla konuya ilişkin daha çok sayıda araştırma planlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akder, M. (2009). *Biçim Kavram İlişkisi İçinde Mekan, Metafor, Estetik* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, M. M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 100-108. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/milli_egitim_dergisi/171/171/8.pdf adresinden erişilmiştir.
- Arun, Ö. (2014). İnce Zevkler - Olağan Beğeniler: Çağdaş Türkiye’de Kültürel Eşitsizliğin Yansımaları. *Cogito*, 167-191. https://www.researchgate.net/publication/261636380_Ince_Zevkler_-_Olagan_Begeniler_Cagdas_Turkiye'de_Kulturel_Esitsizligin_Yansimalari_Highbrow_-_Lowbrow_Reflections_of_Cultural_Inequality_in_Contemporary_Turkey#fullTextFileContent adresinden erişilmiştir.
- Aykut, A. (2012). *Sanat Eğitiminde Estetik*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Aykut, A. (2018). *Estetik Paradigmalar Işığında Sanat ve Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Berg, B. L. & Lune, H. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Çev. Ed. A. Arı). M. Koçyiğit & Y. T. Durmuş (Çev.) Eğitim Yayınevi. (Orijinal yayın tarihi 2016).
- Bolla, P. de. (2012). *Sanat ve Estetik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Clarke, R. H. (1997, March). *Five Metaphors for Educators*. Paper presented Annual Meeting of the American Educational Research Association, Chicago.
- Çernişevski, N. G. (2018). *Sanatın Gerçeklikle Estetik İlişkileri*. İstanbul: Kor Kitap.
- Demirel, İ. N. (2018). 9-12 Yaş Çocukların Estetik Değer Algılarının İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 312-327. doi: 10.17679/inuefd.346720
- Doğan, M. (1975). *100 Soruda Estetik*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Eisner, E. W. (2003). Artistry in Education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 47(3), 373-384. <http://faculty.tamuc.edu/jthompson/537/Eisner2003ArtistryEducation.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Erinç, M. S. (2011). *Sanat Psikolojisi’ ne Giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Kagan, M. (1982). *Güzellik Bilimi Olarak Estetik ve Sanat*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kant, I. (2016). *Yargı Yetisinin Eleştirisi*. İstanbul: İdea Yayınevi.

- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor – A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Lived By*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2015). Çevirenin Önsözü: Metafora Dönüş. G. Y. Demir (Çev.). *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil* içinde. 10-19. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Madeja, S. S. & Onuska, S. (1977). *Through the Arts to the Aesthetic: The CEMREL Aesthetic Education Curriculum*. USA: CEMREL, Inc.
- Markovic, S. (2012). Components of aesthetic experience: aesthetic fascination, aesthetic appraisal, and aesthetic emotion. *i-Perception*, 1-17. doi: 10.1068/i0450aap
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. USA: SAGE Publications.
- Ocak, G. & Gündüz, M. (2006). Eğitim Fakültesini Yeni Kazanan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Giriş Dersini Almadan Önce ve Aldıktan Sonra Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Metaforlarının Karşılaştırılması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 293-310.
<https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/3615> adresinden erişilmiştir.
- Özalp, K. (2016). Güzelin Bilinçli Algısı ve Estetik Eğitimi. *İdil Dergisi*, 5(21), 491-504. doi: 10.7816/idil-05-21-14
- Özdemir Balakoğlu, M. & Erol, M. (2021). Öğretmen Adaylarının Duyusal Algı Gelişimini Estetik Obje Seçimleri Üzerinden Değerlendirme. *Uluslararası Sanat ve Sanat Eğitimi Dergisi*, 4(7), 328-344. doi: 10.29228/jiajournal.51714
- Özdemir Balakoğlu, M. (2019). *Sanat Eğitiminde Duyusal Algı ve Estetik*. İstanbul: Aralık Kitap.
- Özel, A. (2014). *Estetik ve Temel Kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Read, H. (2017). *Sanatın Anlamı*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26128/275216> adresinden erişilmiştir.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10342/126702> adresinden erişilmiştir.
- Schmitt, R. (2005). Systematic Metaphor Analysis as a Method of Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 10(2), 358-394. doi: 10.46743/2160-3715/2005.1854

- Serhatlıoğlu, B. & İpek, S. (2018). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Estetik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *International Journal of Social Science*, 72, 69-84. doi: 10.9761/JASSS7882
- Seyhan, A. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Estetik Değerine İlişkin Metaforları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 115-147. doi: 10.34234/ded.714332
- Stone, P. J., Dunphy, D. C. & Smith, M. S. (1966). *The general inquirer: A computer approach to content analysis*. M.I.T. Press.
- Townsend, D. (2002). *Estetiğe Giriş*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tunalı, İ. (1983). *Estetik Beğeni*. İstanbul: Say Kitap Pazarlama.
- Tunalı, İ. (1998). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Weber, R. P. (1990). *Basic Content Analysis*. USA: SAGE Publications.
- Yob, I. M. (2003). Thinking Constructively with Metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22(2),127-138. doi: 10.1023/A:1022289113443
- Ziss, A. (2016). *Estetik: Gerçekliği Sanatsal Özumsemenin Bilimi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

SUMMARY

Introduction

The concept of aesthetics, defined as “the science of sensible knowledge” in its first use by Baumgarten (Tunalı, 1998, s. 14), is a set of thoughts that seeks artistic beauty and tries to solve what beauty is and its meaning. This concept of aesthetic beauty is also able to convey the situations and emotions that are not beautiful, and the aesthetic criterion is the power of the artist to transfer his feelings and thinking to others through his artwork (Doğan, 1975, s. 26-27).

The things that we can perceive sensorially and reach our senses and affect them, are in the research area of aesthetics. Sensory perception is a process of meaning-making of the work of art, which takes place depending on humans’ emotions, mind and accumulation, and aesthetic education is needed for the development of this perception (Özdemir Balakoğlu & Erol, 2021, s. 330).

In its simplest form, aesthetic education is defined as learning how we can evaluate what we experience through our senses aesthetically and how we can reach the aesthetic judgment about them. Learning to recognize and appreciate aesthetics wherever it exists enables us to enjoy the capacity of both our minds and our senses to enjoy the peak point of our humanity (Madeja & Onuska, 1977, s. 3).

Metaphor, defined as understanding one conceptual field with another conceptual field (Kövecses, 2002, s. 4), is an important tool for comprehending and describing things that we have difficulty to understand, abstract concepts, our emotions, our inner world, and our experiences of the external world. According to Yob (2003), metaphors are used when one wants to explore and understand esoteric, abstract, new and fictional things (s. 134). Because of their constructive role in understanding new and abstract concepts, metaphors are also widely used in the field of education, and metaphor studies with students, prospective teachers, and teachers come to the forefront in the literature.

By reason of the fact that aesthetics, which is an abstract, complex, deep and difficult to express concept, is at the core of art and artistic life, the perceptions and ways of thinking of art educators and prospective teachers about aesthetics are especially important. It is also important that the person who guides students so that they can talk about the importance and meaning of a work of art and evaluate the work is asked the right questions and is ready to provide a positive aesthetic experience. In this study, it is aimed to demonstrate how the prospective teachers who continue their education for becoming art educators, make sense of aesthetics through metaphors.

Method

In this study, which aims to reveal the perceptions of prospective teachers about the concept of aesthetics through metaphors, the qualitative method was used. The participants are a total of 103 prospective teachers who continue their education at Dokuz Eylül University Buca Faculty of Education Department of Fine Arts Education.

Prospective teachers were asked to complete the following sentence: "Teacher is like because" Content analysis was applied to the collected data. At first, the data were coded; on the second stage, categories were determined; on the third stage, the data were organized according to the codes and categories, and finally the findings were defined and interpreted. The categories were checked and coded by two experts for the reliability. The reliability of the study was calculated as %94 by using Miles and Huberman's coding control reliability formula.

Results and Conclusion

Results show that, 103 participants produced a total of 83 valid and 52 different metaphors. These metaphors emphasize the different qualities of aesthetics, an abstract and deep concept, and were collected in 6 categories, namely "aesthetics as order, harmony, balance and integrity", "aesthetics as pleasure-giving and satisfactory", "aesthetics as being relative and reflective", "aesthetics as representing the beautiful and natural," aesthetics as being indispensable and needed", and "aesthetics as being a changing and developing perspective". It was found that the category of "aesthetics as being relative and reflective" is the most frequent one among the 6 categories. The most repeated metaphor was nature (10) and followed the metaphors of the mirror (4), water (4), emotion (3) and fingerprint (3).

ORCID

Peyruze Rana ÇETİNKAYA <https://orcid.org/0000-0003-1585-1556>

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesi sürecinde yalnızca bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır. Bununla birlikte, veri toplama sürecinde ilgili formu yanıtlayan Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi ve Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerine teşekkür ederim.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırmada, veri toplama aracının hazırlanması, veri toplama aşaması, katılımcıların belirlenmesi, verilerin analizi, bulguların yorumlanması ve tartışma olmak üzere tüm aşamalarda, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesinde belirtilen bilimsel etik ilkelerine ve kurallarına uyulmuştur. Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 14.03.2022 tarihli ve 87347630-659-216722 sayılı onayı ile yürütölmüştür. Etik Kurul Onay Belgesi Ek 1'de sunulmuştur.

Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi

HİZMETE ÖZEL

 T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

ACELE
16.03.2022

Sayı : E-87347630-659-216722
Konu : ETİK KURUL İZİN-
ARŞ.GÖR.DR.PEYRUZE RANA
ÇETİNKAYA

BUCA EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 01.03.2022 tarihli ve E-10042736-204.01.07-204634 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınıza istinaden Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 14.03.2022 tarihli toplantısında alınan 2 sayılı karar ile Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğretim elemanı Araş.Gör.Dr. Rana ÇETİNKAYA'nın, "Öğretmen Adaylarının Estetik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları Üzerine Bir İnceleme: Dokuz Eylül Üniversitesi Örneği" başlıklı çalışması kapsamında yapacağı uygulamanın etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş olup, alınan karar Makamımızca onaylanmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 39843038-3594-44EB-9AF4-29692A9AE988 Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eyul-universitesi-ebys>
Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Blv No:144, 35220 Konak/Izmir Bilgi için:Gülcan YANAR
KEP Adresi : dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr Sürekli İpeç

HİZMETE ÖZEL